

УДК 351:342.9:314.15(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.6>

О. В. Галуцько
orcid.org/0000-0002-6065-4300
аспірант

Науково-дослідного інституту публічного права

ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЄВРОПІ

Актуальність дослідження. Міграційні процеси є невід'ємною складовою сучасного глобалізованого світу, в якому перетин державних кордонів людьми стає звичайним явищем. Європейський континент, завдяки своєму історичному, економічному та політичному значенню, є унікальним прикладом регіону, де міграційні процеси мають особливий характер та наслідки. Вивчення принципів міграційних процесів в європейському контексті дозволяє глибше зрозуміти не лише рух населення, але й різноманітні аспекти, що впливають на ці процеси, включаючи економічні, соціальні, культурні та політичні чинники. Перш за все, варто зазначити, що міграція не є новим явищем для Європи. Протягом століть європейські держави були як відправними, так і приймаючими країнами для мільйонів мігрантів. Ці виклики включають не лише контроль над нелегальною міграцією, але й інтеграцію мігрантів, забезпечення їхніх прав та соціального захисту, а також боротьбу з ксенофобією та дискримінацією.

Вивчення принципів міграційних процесів в європейському контексті є надзвичайно важливим завданням, яке потребує міждисциплінарного підходу. Аналіз історичних, правових, соціально-економічних та культурних аспектів дозволяє отримати цілісну картину цього складного явища та розробити ефективні стратегії для його управління.

Огляд останніх досліджень. Питанням пов'язаних з міграційними процесами свою увагу приділяли такі науковці, як В. Б. Авер'янов, М. А. Баламуш, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, Н. П. Бортник, В. Д. Гавловський, В. М. Галуцько, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, В. І. Демченко, Є. В. Додін, С. С. Єсімов, Р. А. Калюжний, А. П. Комзюк, С. В. Ківалов, В. В. Коваленко, Л. В. Коваль, С. Ф. Константінов, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, В. І. Курило, М. В. Лошицький, Н. С. Мороз, А. В. Новіченко, В. І. Олефір, О. І. Остапенко, В. П. Петков, Ю. І. Римаренко, В. І. Терещенко, В. О. Шамрай, В. К. Шкарупа та ряд інших вчених, але переважна більшість із них досліджували міграційні процеси, які відбуваються в Україні, загальні положення.

Мета статті полягає в тому щоб дослідити та проаналізувати принципи публічного адміністрування міграційних процесів в Європі.

Виклад основних положень. Історичні події, такі як війни, колоніальна експансія, економічні кризи та інші соціально-політичні трансформації, значною мірою формували сучасні міграційні потоки. Наприклад, після Другої світової війни Європа стикнулася з масштабною хвилею внутрішньої та зовнішньої міграції, що сприяло відбудові континенту та заклало підвалини сучасної міграційної політики.

На початку ХХІ століття міграція в Європі зазнала значних змін. Глобалізація, розвиток інформаційних технологій, інтеграційні процеси в рамках Європейського Союзу та інші фактори суттєво вплинули на характер та масштаби міграційних потоків. Європейський Союз, як один з найбільших економічних і політичних союзів у світі, зіткнувся з численними викликами, пов'язаними з управлінням міграційними процесами.

Одним з ключових аспектів міграційних процесів в Європі є правове регулювання. Європейські країни розробили комплексну систему законодавства та політик, спрямованих на регулювання міграційних потоків. Ці нормативно-правові акти охоплюють широкий спектр питань, від надання притулку та біженства до регулювання працевлаштування та соціального захисту мігрантів. Важливу роль відіграють також міжнародні угоди та конвенції, які забезпечують захист прав мігрантів та визначають основні принципи їхньої інтеграції. Соціально-економічні чинники також відіграють важливу роль у формуванні міграційних процесів в Європі. Економічна нерівність між різними країнами та регіонами стимулює людей шукати кращих умов життя та праці за межами своїх рідних країн. Водночас, європейські країни стикаються з проблемами старіння населення та дефіциту робочої сили, що робить міграцію необхідною для підтримки економічного зростання та стабільності. Культурний аспект міграції не можна залишати поза увагою. Міграційні процеси сприяють збагаченню культурного ландшафту європейських країн, але одночасно породжують виклики, пов'язані з культурною адаптацією та взаємодією між різними етнічними та релігійними групами. Інтеграція мігрантів в культурне середовище приймаючих країн вимагає взаєморозуміння, толерантності та поваги до різноманіття.

Розкриття принципів міграційних процесів неможливе без глибокого аналізу їх вито-

ків, оскільки розуміння історичних, соціальних і політичних передумов є ключовим для правильного формулювання та адаптації сучасних принципів адміністративно-правового регулювання міграції. Міграція не є ізольованим або випадковим явищем; вона є наслідком певних подій та процесів, що відбуваються в суспільстві.

Щоб виокремити актуальні на 2024 рік принципи регулювання міграції, важливо здійснити детальний аналіз витоків міграційних процесів. Це включає вивчення історичних контекстів, таких як колоніалізм, війни, процеси вербування робочої сили, а також вплив культурних і соціальних змін. Усі ці фактори відіграють суттєву роль у формуванні сучасних міграційних потоків і потребують ретельного розгляду. Наприклад, колоніальні імперії часто залишали по собі структури та політики, які суттєво вплинули на міграційні моделі у постколоніальних країнах. Війни та конфлікти, зокрема, створюють великі потоки біженців і внутрішньо переміщених осіб, які потребують особливого адміністративного та правового управління. Процеси вербування робочої сили, що проводяться державами і бізнесом, визначають характер економічної міграції і її регулювання. Також важливо врахувати, як культурні зміни та соціальні трансформації впливають на міграційні процеси. Виселення через інфраструктурні проекти, такі як будівництво доріг та гребель, також є важливим чинником, що потребує детального аналізу. Сучасні принципи адміністративно-правового регулювання міграції повинні відображати ці складні макроструктурні зміни і враховувати їхній вплив на міграційні процеси.

У своїй роботі, ми розглянемо нові моделі принципів міграційних процесів, виходячи із теоретичних основ міграції в Європі. Таким чином, повне розуміння принципів регулювання міграції може бути досягнуто лише через всебічне дослідження їх витоків. Лише тоді можна буде сформулювати ефективні і сучасні принципи регулювання, які будуть відповідати реаліям 2024 року і забезпечать належне управління міграційними процесами.

Міграційні процеси не виникають в порожньому просторі та не зникають без сліду; вони завжди пов'язані з конкретними історичними подіями і макроструктурними змінами.

У посібнику з питань теорії міграції, як системи прагнень і можливостей підкреслюється, що такі процеси, як колоніалізм, війни, вербування робочої сили, міграційна політика, відчуження землі, виселення через інфраструктурні проекти (наприклад, будівництво доріг та гребель) та культурні зміни, є прикладами складних макроструктурних змін. Ці зміни не можна звести до простих факторів або змінних, що вплива-

ють на міграцію. Зокрема, велика частина масштабної міграції починається з активних зусиль держав і роботодавців, спрямованих на залучення іноземної робочої сили. Це підкреслює важливість концептуалізації ролі адміністративно-правового регулювання, бізнесу, вербувальників та інших міграційних посередників, а також організацій ООН, або гуманітарні організації, в активному формуванні міграційних процесів. Зазначається, що необхідно створити нові моделі управління міграцією, замість того, щоб зводити ці процеси до простих витрат або обмежень у рамках «природних» міграційних процесів. Особливо актуально це в умовах повномасштабної війни, як, наприклад, війна Російської Федерації проти демократичних країн.

Таким чином, для повного розуміння міграційних процесів важливо не зводити їх до кількох математичних чи емпіричних моделей, які простіше описують вплив факторів. Натомість потрібно враховувати складні структурні фактори, які суттєво впливають на формування і розвиток міграційних потоків, що зумовлюють принцип комплексності та структурної обумовленості міграційних процесів, так як міграційні процеси є складними і багатограними явищами, які не можна звести до простих економічних факторів або змінних. Вони формуються під впливом широкого спектру історичних, соціальних, культурних та політичних подій і макроструктурних змін [1; 2; 3; 4].

Іншим цікавим, на нашу думку, є принцип, так званої попперівської фальсифікації, який застосовується при розгляді загальних теорій вивчення та підходів до визначення поняття та моделей міграції. Європейські науковці стверджують, що без урахування специфіки соціального світу небезпечно застосовувати принцип попперівської фальсифікації. Наприклад, якщо емпіричний аналіз у певному контексті виявляє, що традиційні неокласичні змінні, такі як різниця в зарплатах, не мають суттєвого впливу на певний тип міграції, то це не є достатньою підставою для відкидання теорії в цілому та може свідчити лише про те, що ця теорія має обмежену пояснювальну силу або взагалі не підходить для даного конкретного контексту. Оскільки теорії часто розробляються для пояснення специфічних форм міграції в конкретних географічних і історичних контекстах, глибоке розуміння історії цих теорій є ключовим для адекватної оцінки їхніх тверджень і застосовності в різних ситуаціях [5]. Наприклад, у найменш розвинених країнах Африки та Азії можливість легальної міграції до Європи, Північної Америки та інших економічно розвинених країн часто є привілеєм лише для елітних груп, які мають відповідні дипломи для отримання робочих чи навчальних

віз і достатні фінансові ресурси для покриття витрат на міграцію. Якщо доступ до найзатребуваніших форм легальної міграції мають переважно заможні особи, тоді як інші залишаються або змушені вдаватися до експлуатаційних форм міграції, таких як нелегальна міграція, це може зберігати і навіть поглиблювати соціальну нерівність у країнах походження.

Як зазначає вчений Н. Вангір, міграція та її результати «залежні від ресурсів, які потенційні мігранти здатні зібрати, а здатність мобілізувати ці ресурси значною мірою визначається соціально-економічним становищем або класом» [6].

Наступний принцип, це принцип нерівномірного доступу до можливостей легальної міграції, оскільки велика частина осіб з певних країн елементарно не може реалізувати право на міграцію через недостатність коштів або можливість виконати певні дії для отримання дозвільного документу для легального працевлаштування (проживання) в певній країні, що зумовлює стимул до нелегальних міграційних процесів.

Незвичайний для України, є принцип недостатності індивідуальних мотивів для пояснення структурних характеристик міграції яка зумовлена певною характеристикою, що включає велику кількість факторів які впливають на міграційні процеси.

Важливим аспектом демографічних і соціально-економічних процесів у країні є внутрішня міграція, яка включає переміщення населення між різними регіонами, що може бути викликане економічними, соціальними чи екологічними факторами. Основні принципи внутрішньої міграції базуються на аналізі причин і наслідків таких переміщень. Розуміння цих принципів допомагає формувати ефективну політику, спрямовану на управління міграційними потоками та їх інтеграцію в національний розвиток.

У системі управління соціальними та демографічними процесами важливу роль відіграє політика, зокрема міграційна. Міграційна політика полягає в ефективному управлінні міграцією, мінімізації негативних наслідків стихійних міграцій та сприянні інтеграції мігрантів у суспільство. Основними джерелами даних про внутрішні міграції є поточний облік, переписи населення та реєстри. Поточний облік забезпечує регулярний моніторинг міграцій через документи, що фіксують переїзди на постійне або тимчасове проживання, але часто страждає від недоліків у якості даних і методології. Реєстри населення, якщо їх впровадити, можуть стати важливим джерелом даних про внутрішні міграції, проте їх створення вимагає значних фінансових витрат та технічних ресурсів. Також існують труднощі з правовою основою та захистом особистих даних. В Україні, внаслідок значних

трансформацій, актуальним є принцип прогнозування міграційних процесів для покращення управлінських рішень і коригування політики. Прогнозування дозволяє визначити майбутню динаміку міграційних потоків та їх вплив на регіони, що допомагає у формуванні ефективної міграційної політики. Прогнозування обсягів внутрішньої міграції показує, що деякі регіони, такі як Київ і прилеглі області, можуть зіткнутися з підвищеним рівнем прибуття, тоді як інші, зокрема західні області, можуть спостерігати зменшення інтенсивності міграції [7].

Аналізуючи вищевказане, приходимо до висновку про нові принципи внутрішньої міграції, такі як: аналіз причин і наслідків внутрішньої міграції, які визначається через розгляд причин переміщень населення (економічні, соціальні, екологічні) та їх наслідків для регіонального розвитку, ринку праці, соціальної інфраструктури і демографічної структури: управлінська політика через міграційну політику як ключовий елемент управління, що забезпечує оптимальні рішення для регулювання міграційних процесів відповідно до конкретних історичних і соціально-економічних умов країни: мінімізація негативних наслідків, що виступає основною метою зменшення негативних ефектів від наслідків таких як наприклад, зруйнованої інфраструктури, небезпеки для життя через війну, тощо...

Принцип прогнозування і планування проявляється через прогнозування динаміки міграційних потоків, що є важливим для коригування політики і управлінських рішень, а також для розрахунку потенційного впливу на різні регіони з метою забезпечення гідного перебування внутрішніх мігрантів в певних регіонах країн: облік і джерела даних як ефективний принцип управління міграцією, що потребує якісного обліку, який включає поточний облік, переписи населення та реєстри, що дозволяє здійснювати моніторинг та аналізувати міграційні потоки.

Важливим для нашого дослідження є принцип *адаптації* до змін, через корегування політики відповідно до змін у міграційних тенденціях. Наприклад, коли деокуповані території стають придатними для проживання, то громадяни повертаються до попереднього місця проживання.

Висновки. Отже, принципи міграції визначаються через комплексний підхід, що охоплює кілька ключових аспектів. По-перше, аналіз причин і наслідків внутрішньої міграції включає розгляд економічних, соціальних та екологічних факторів, а також їх вплив на регіональний розвиток, ринок праці, соціальну інфраструктуру і демографічну структуру. По-друге, управлінська політика виступає як ключовий елемент, що забезпечує оптимальні рішення для регулювання міграційних процесів відповідно до кон-

кретних історичних і соціально-економічних умов країни. Принципи зумовлюють комплексну та структуровану обумовленість міграційних структурних характеристик міграції.

Література

1. A Theory of Migration: The Aspirations-Capabilities Framework. *Taylor & Francis*. 2003. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10803920500434037>
2. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Published in American Foreign Policy Interests: *The Journal of the National Committee on American Foreign Policy*. 2023. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/birds-of-passage/D484584EA8D9D88B0154176E8EE4D82D>
3. Guiding the Invisible Hand: Making Migration Intermediaries Work for Development. nited Nations Development Programme Human Development Reports Research Paper. Human Development Reports. 2009. URL: <https://hdr.undp.org/content/guiding-invisible-hand>
4. Olayo-Méndez H. Migration, Poverty and Violence in Mexico: The Role of Casas de Migrantes: Doctoral Dissertation. *Oxford University*. 2018. <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:a1bcc8b3-e91b-4902-b896-1d47c92f0a1e>
5. The Journal of the National Committee on American Foreign Policy. Volume 27. 2005. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10803920500434037>
6. Nicholas Van Hear. Reconsidering Migration and Class. *Center for Migration Studies, New York, Inc*. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imre.12139>
7. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і тенденції. МОН України. 2022. URL: http://npu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/robota_10.pdf

Анотація

Галуцько О. В. Принципи публічного адміністрування міграційних процесів у Європі. – Стаття.

В статті здійснено аналіз засад міграційних процесів, які є невід’ємною складовою сучасного глобалізованого світу, в якому перетин державних кордонів людьми стає звичайним явищем. Європейський континент, завдяки своєму історичному, економічному та політичному значенню, є унікальним прикладом регіону, де міграційні процеси мають особливий характер та наслідки. Вивчення принципів міграційних процесів в європейському контексті дозволяє глибше зрозуміти не лише рух населення, але й різноманітні аспекти, що впливають на ці процеси, включаючи економічні, соціальні, культурні та політичні чинники. Перш за все, варто зазначити, що міграція не є новим явищем для Європи. Протягом століть європейські держави були як відправними, так і приймаючими країнами для мільйонів мігрантів. Ці виклики включають не лише контроль над нелегальною міграцією, але й інтеграцію мігрантів, забезпечення їхніх прав та соціального захисту, а також боротьбу з ксенофобією та дискримінацією. Вивчення принципів міграційних процесів в європейському контексті є надзвичайно важливим завданням, яке потребує міждисциплінарного підходу. Аналіз історичних, правових, соці-

ально-економічних та культурних аспектів дозволяє отримати цілісну картину цього складного явища та розробити ефективні стратегії для його управління. Доведено, що принципи міграції визначаються через комплексний підхід, що охоплює кілька ключових аспектів. По-перше, аналіз причин і наслідків внутрішньої міграції включає розгляд економічних, соціальних та екологічних факторів, а також їх вплив на регіональний розвиток, ринок праці, соціальну інфраструктуру і демографічну структуру. По-друге, управлінська політика виступає як ключовий елемент, що забезпечує оптимальні рішення для регулювання міграційних процесів відповідно до конкретних історичних і соціально-економічних умов країни. Принципи зумовлюють комплексну та структуровану обумовленість міграційних структурних характеристик міграції.

Ключові слова: адміністративні органи, публічне адміністрування, принципи, міграційні процеси, імміграція, міграція, адміністративно-правове регулювання.

Summary

Galunko O. V. Principles of public administration of migration processes in Europe. – Article.

The article examines migration processes, which are an integral part of the modern globalized world, in which the crossing of state borders by people has become a common phenomenon. The European continent, due to its historical, economic and political importance, is a unique example of a region where migration processes have a special character and consequences. Studying the principles of migration processes in the European context allows for a deeper understanding of not only the movement of the population, but also various aspects that influence these processes, including economic, social, cultural and political factors. First, it should be noted that migration is not a new phenomenon for Europe. For centuries, European states have been both sending and receiving countries for millions of migrants. These challenges include not only controlling illegal migration, but also integrating migrants, ensuring their rights and social protection, and combating xenophobia and discrimination. Studying the principles of migration processes in the European context is an extremely important task that requires an interdisciplinary approach. Analysis of historical, legal, socio-economic and cultural aspects allows to obtain a holistic picture of this complex phenomenon and to develop effective strategies for its management. It is proven that the principles of migration are defined through a comprehensive approach covering several key aspects. First, the analysis of the causes and consequences of internal migration includes consideration of economic, social, and environmental factors, as well as their impact on regional development, the labor market, social infrastructure, and demographic structure. Secondly, management policy acts as a key element that provides optimal solutions for regulating migration processes in accordance with the specific historical and socio-economic conditions of the country. The principles determine the complex and structured conditioning of migratory structural characteristics of migration.

Key words: administrative body, public administration, principles, migration processes, immigration, migration, administrative and legal regulation.